

Valmiussuunnitelma

Yleinen osa

Raision kaupunki |
Hyväksytty kaupunginhallituksessa 17.10.2022 § x

raisio

SISÄLLYS

1	Yleistä	1
1.1	Keskeiset käsitteet	1
1.1.1	Normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot	1
1.1.2	Perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius	3
1.2	Varautumista koskeva lainsäädäntö ja ohjeistukset	3
1.3	Valmiussuunnitelman sisältö ja päivittäminen	4
2	Kaupungin elintärkeät toiminnot ja niihin liittyvät tavoitteet	5
2.1	Kaupungin johtaminen	5
2.2	Puolustuskyky	5
2.3	Sisäinen turvallisuus	6
2.4	Kaupungin talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus	6
2.5	Väestön toimintakyky ja palvelut	7
2.6	Henkinen kriisinkestävyys	7
3	Häiriötilanteiden ja uhkamallien määrittely	8
3.1	Laajasti yhteiskuntaan vaikuttavat skenaarit ja vakavat alueelliset tapahtumat	8
3.2	Raision kaupungin riskiarvio häiriötilanteista	8
4	Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin	9
4.1	Raision kokonaisturvallisuus	9
4.2	Poikkeusolojen aiheuttamat muutokset tehtäviin ja päätösvaltaan	9
4.3	Varautumisen ja valmiussuunnittelun vastuut	9
4.4	Varautumisen toimenpiteet	10
4.5	Varaukset, materiaalihankinnat ja kriisibudjetti	11
4.5.1	Henkilö-, ajoneuvo- ja tilavaraukset	11
4.5.2	Materiaalihankinnat	11
4.5.3	Kriisibudjetti	11
4.6	Koulutussuunnitelma	11
5	Kriisijohtaminen	12
5.1	Kaupungin kriisijohtamisen yleiset periaatteet ja toimivallan käyttö	12
5.2	Normaalista toimivallasta poikkeaminen	12
5.3	Valmiusjohtoryhmä	12
5.4	Viestintä ja tilannekuva häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa	12
6	Ylläpidettävät toiminnot eri tilanteissa	14
7	Yhteistoiminta viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa	17
7.1	Viranomaisten vastuulla tapahtuva toiminta	17
7.1.1	Aluepelastuslaitoksen toiminta	17
7.1.2	Poliisin toiminta	17
7.2	Muut julkiset toimijat ja yritykset	18
7.3	Yhteistoiminta kolmannen sektorin kanssa	18
	Liitteet	19
	Lähteet	20

1 Yleistä

Raision kaupungin varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoitteena on kaupungin strategiaa tukien turvallisen elinympäristön luominen, kaupungin palveluntuotannon mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa sekä häiriö- ja kriisitilanteiden hallinta ja niistä toipuminen.

Kaupungin varautumistyötä johtaa kaupunginjohtaja yhdessä johtoryhmän kanssa. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset. Varautuminen perustuu valmiuslain (1552/2011), pelastuslain (379/2011) ja muun lainsäädännön mukaiseen varautumisvelvollisuuteen.

Valmiussuunnitelman yleinen osa on tarkoitettu toimimaan yleisenä linjauksena kaupungin varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Valmiussuunnitelman yleisen osan lisäksi kaupungin toimialat, vastualueet ja palvelut varautuvat häiriötilanteiden ja poikkeusolojen kriisijohtamiseen ja tehtäviin valmius- ja jatkuvuussuunnitelmillaan, kaupungin kiinteistöille tehdyillä pelastussuunnitelmilla, harjoittelemalla säännöllisesti suunnitelmien mukaista toimintaa sekä varaamalla tarvittavat voimavarat häiriö- ja poikkeustilanteita varten. Varautumisessa otetaan huomioon myös kuntien yhteistoiminta, kaupunkikonserniin kuuluvat yhteisöt, ulkoistettu palveluntuotanto sekä yhteistyö elinkeinoelämän ja eri järjestöjen kanssa.

Kaupungin kokonaisturvallisuus muodostuu turvallisuusjohtamisesta, riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta, varautumisesta ja jatkuvuudenhallinnasta, organisaatioturvallisuudesta sekä paikallisesta turvallisuussuunnittelusta. Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (2017) todetaan, että kokonaisturvallisuuden hallintaan eli yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseen kuuluvat uhkiin varautuminen, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen hallinta sekä niistä toipuminen. Valtioneuvoston periaatepäätöksen (2012) mukaan suomalaisen yhteiskunnan varautuminen toteutetaan kokonaisturvallisuuden periaatteella, mikä tarkoittaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamista viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana.

Normaalioloissa rakennettavat järjestelmät ja varautumistoimenpiteet luovat perustan toiminnalle poikkeusoloissa. Varautumisesta huolehtiminen on osa kaikkien toimijoiden päivittäistä toimintaa. Johtosuhteet, organisaatiot ja vastuunjako pyritään normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa säilyttämään mahdollisimman muuttumattomana. Häiriötilanteessa toimintaa johtavat vastuunalaiset ja toimivaltaiset viranomaiset tai muut siihen lainsäädännössä velvoitetut turvallisuustoimijat omien tehtäviensä ja toimivaltansa mukaisesti. (YTS 2017). Hyvän hallinnon periaatteiden mukaan kaupungin toiminta tulee hoitaa mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa olosuhteissa.

Valmiussuunnitelman yleinen osa on julkinen asiakirja. Yleisen osan liitteet ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) perusteella salassa pidettäviä asiakirjoja.

Valmiussuunnitelman yleisen osan hyväksymisestä päättää kaupunginhallitus.

1.1 Keskeiset käsitteet

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa tarkoitettuja turvallisuustilanteita ovat normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot. Valmiustiloja ovat perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius.

1.1.1 Normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot

Normaaliolot ovat yhteiskunnan pääsääntöinen tila. Normaalioloissa esiintyvät uhat voidaan ehkäistä ennalta tai tarvittaessa torjua normaalein toimivaltuuksin, voimavaroin sekä riskienhallinnan keinoin. Normaaliolosuhteissa kehitetyt järjestelmät luovat perustan toiminnalle häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin. Häiriötilanne voi olla niin valtakunnallinen, alueellinen kuin paikallinenkin.

Poikkeusolot ovat valmiuslaissa määritelty yhteiskunnan tila, jossa on niin paljon tai niin vakavia häiriöitä tai uhkia, että on tarpeen mahdollistaa viranomaisten tavanomaisesta poikkeava toimivaltuuksien käyttö. Poikkeusolojen vallitsemisen toteaa valtioneuvosto yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa. Viranomaisten poikkeavista toimivaltuuksista poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa (1552/2011), ja näiden säännösten soveltamisen aloittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella (nk. käyttöönottoasetus).

Valmiuslain 3 §:n mukaan poikkeusoloja ovat:

- 1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;
- 2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;
- 3) väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;
- 4) erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila;
- 5) vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti; sekä
- 6) sellainen
 - a. julkisen vallan päätöksentekokykyyn;
 - b. rajaturvallisuuden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen;
 - c. välttämättömien sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palvelujen saatavuuteen;
 - d. energian, veden, elintarvikkeiden, lääkkeiden tai muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuuteen;
 - e. välttämättömien maksu- ja arvopaperipalvelujen saatavuuteen;
 - f. yhteiskunnallisesti kriittisten liikennejärjestelmien toimivuuteen; tai
 - g. edellä a–f alakohdassa lueteltuja toimintoja ylläpitävien tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tai tietojärjestelmien toimivuuteen kohdistuva uhka, toiminta, tapahtuma tai näiden yhteisvaikutus, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti ja laajamittaisesti estyvät tai lamaantuvat tai joka muulla näihin vakavuudeltaan rinnastuvalla tavalla erityisen vakavasti ja olennaisesti vaarantaa yhteiskunnan toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia.

Poikkeusoloissa valtiojohdolta ja koko julkiselta vallalta edellytetään erityisiä toimenpiteitä väestön tai omaisuuden suojaamiseksi, maan alueellisen koskemattomuuden tai itsenäisyyden turvaamiseksi, valtakunnan oikeusjärjestyksen ja kansalaisten perusoikeuksien ylläpitämiseksi tai kansan toimeentulon ja välttämättömän talouselämän turvaamiseksi.

Poikkeusoloissa kunnan tehtävät painottuvat eri tavalla kuin normaalioloissa. Eräät tehtävät lisääntyvät, ja toiset tehtävät vähenevät taikka käyvät tarpeettomaksi tai mahdottomiksi hoitaa. Valtioneuvoston määräyksillä kunnalle voidaan poikkeusoloissa antaa sellaisiakin tehtäviä, jotka normaalioloissa eivät kunnalle kuulu.

1.1.2 Perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius

Valmiustiloja ovat perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius. Perusvalmius on valmiustila, jota ylläpidetään normaalioloissa. Se edellyttää määräysten mukaista suunnitelmavalmiutta, toiminnallisia valmiuksia sekä ennakkojärjestelyjä erityistilanteita, häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten.

Valmiuden kohottamistoimenpiteitä nimitetään tehostetuksi valmiudeksi. Tehostetussa valmiudessa ylläpidetään tilannekuvaa ja jatkuvaa johtamis- ja häiriötilanneviestintävalmiutta sekä tehostetaan toimintaa erilaisin resurssivaroituksin, joiden tarkoituksena on hallita uhkaava tai syntyvä tilanne.

Täysvalmius on valmiustila, jossa kaikki voimavarat on otettu käyttöön häiriötilanteen tai poikkeusolojen aiheuttamien vaikutusten ehkäisemiseksi ja niistä selviytymiseksi. Täysvalmiuden saavuttaminen saattaa edellyttää valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönottoa.

1.2 Varautumista koskeva lainsäädäntö ja ohjeistukset

Kaupungin varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaa lainsäädäntö sekä erilaiset valtakunnalliset ja alueelliset päätökset, ohjeet, strategiat, riskiarviot ja suositukset. Kunnilla on velvollisuus huolehtia vastuullaan olevista toiminnoista kaikissa olosuhteissa.

Kuntalaki (410/2015): Kunnan perustehtävä on kuntalain 1 §:n mukaan edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Kunnilla on riskienhallintavelvoite, joka käsittää myös velvollisuuden varautua toiminnan jatkuvuutta ja palveluiden häiriöttömyyttä uhkaaviin riskeihin.

Valmiuslaki (1552/2011): Kunnan tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Varautuminen alkaa normaaliolojen toimintojen varmistamisesta ja etenee häiriötilanteiden kautta aina poikkeusolojen toimintojen varmistamiseen.

Pelastuslaki (379/2011) määrittää niin kansalaisille kuin yhteisöille yleisiä velvoitteita turvallisuuden parantamisen, onnettomuuksien vähentämisen kuin myös pelastamisvelvollisuuden osalta. Kunnan tulee oman toiminnan osalta ennaltaehkäistä onnettomuuksia, varautua mahdollisiin onnettomuuksiin ja rajoittaa vahinkoja.

Lisäksi kuntien palveluita koskevassa erityislainsäädännössä on säädetty erinäisistä tarkemmista varautumisen velvoitteista.

Kaupungin varautumista ohjaavat ja siihen liittyvät lainsäädännön lisäksi seuraavat asiakirjat ja ohjeet:

- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia
- Sisäisen turvallisuuden strategia ja selonteko
- Kansallinen ja alueellinen riskiarvio
- Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös
- Kuntaliiton varautumisen ohjeet
- Rasion kaupungin hallintosääntö
- Rasion kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje
- Rasion kaupungin valmiussuunnitelman yleinen osa ja toimialakohtaiset valmiussuunnitelmat sekä muut yleisen osan liitteet
- Muut kaupunkikonsernin sisäiset ohjeet

1.3 Valmiussuunnitelman sisältö ja päivittäminen

Raision kaupungin valmiussuunnitelma koostuu seuraavista suunnitelmista ja asiakirjoista:

1. Valmiussuunnitelman yleinen osa (julkinen)
 - on suunnitelma siitä toimintatavasta ja toimenpiteistä, joilla kaupunki ylläpitää kokonaisturvallisuutta, valmistautuu häiriötilanteisiin ja jakaa vastuut eri toimijoiden kesken
2. Toimiala- ja palvelukohtaiset valmiussuunnitelmat (salainen)
 - on toimiala/palvelukohtainen valmiussuunnitelma toimialan/vastuualueen/palvelun keskeisiin riskeihin varautumisesta, toimialan erityislainsäädännön edellyttämistä valmiussuunnitelmista sekä toimialan keskeisimmistä yhteistiedoista ja vastuista
3. Pikasuunnitelma häiriötilanteisiin (salainen)
4. Toimintakortit (salainen)
 - etukäteen pohdittu ja laadittu malli toimintatavaksi, kuinka käytännössä kyetään aloittamaan häiriön hallinnan edellyttämät toimenpiteet mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, kuinka yhteen sovitetaan eri viranomaisten ja muiden toimijoiden toiminta niin, että häiriön vaikutukset saadaan minimoitua mahdollisimman hyvin ja kuinka niistä toipuminen saadaan käyntiin mahdollisimman nopeasti.
5. Kriisiviestintäohje (salainen)
6. Evakuointisuunnitelma
7. Sisäisen turvallisuuden muistio (salainen)
8. Yhteistoimintasopimukset (salainen)
9. Kiinteistökohtaiset pelastussuunnitelmat
 - Laadittu kunkin kiinteistön osalta pelastustoimen edellyttämällä tavalla

Valmiussuunnitelman ajantasaisuus tulee tarkistaa vähintään kerran valtuustokaudessa tai jos lainsäädännössä, viranomaisohjeissa, organisaatiossa ja/tai muissa olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Kaupungin konserniyhtiöiden tulee päivittää omat valmiussuunnitelmansa vähintään joka toinen vuosi, tai jos lainsäädännössä, viranomaisohjeissa, organisaatiossa ja/tai muissa olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Päivityksen yhteydessä ajantasainen suunnitelma tulee toimittaa kaupungille.

2 Kaupungin elintärkeät toiminnot ja niihin liittyvät tavoitteet

Raision kaupungin elintärkeiden toimintojen listaus noudattelee Yhteiskunnan turvallisuusstrategian linjausta, jonka mukaan strategiassa kuvatut elintärkeät toiminnot ovat lähtökohta varautumisen suunnittelulle kaikilla toimintatasoilla. Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalle on määritelty kaikissa tilanteissa ylläpidettävät kaupungin avaintoiminnot, jotka on kerrottu tarkemmin luvussa 6.

2.1 Kaupungin johtaminen

Johtaminen on elintärkeä toiminto, joka luo pohjan muiden toimintojen turvaamiselle. Johtamiskyky on kyettävä turvaamaan kaikissa tilanteissa ja kaikilla toimintatasoilla. Tehokas häiriötilanteiden hallinta edellyttää tiivistä yhteistyötä johtamisen, tilannekuvan ja viestinnän välillä.

Kaupungin johtaminen lainsäädännön, kaupungin hallintosäännön ja hallintosäännön nojalla tehtyjen toimivallan siirtopäätösten mukaan muodostaa toiminnan perustan kaikissa olosuhteissa. Toiminnan lähtökohtana on, että varautuminen on osa normaalia toimintaa ja johtamista. Kriisijohtaminen on normaalin johtamisen soveltamista häiriötilanteissa, tarvittaessa poikkeuksellisin resurssein. Varautumisesta ja kriisijohtamisesta vastaavat ne toimijat, joiden luottamustehtävään tai virka-asemaan perustuvana velvollisuutena on muutoinkin kaupungin tehtävien hoitaminen ja toiminnan ylläpitäminen.

Johtaminen häiriötilanteissa perustuu toimivaltaisen viranomaisen toimintaan. Tarvittaessa hälytetään lisäksi koolle kaupungin valmiusjohtoryhmä. Päätösten on perustuttava tilannetietoisuuteen. Johtamis- ja toimintavalmius ylläpidetään tarvittaessa kaikkina vuorokaudenaikoina. Varallaolo- ja sijaisjärjestelyt on suunniteltu ja määritelty etukäteen.

Yhteistoiminnan merkitys ja ajantasainen viestintä korostuvat häiriötilanteiden hallinnassa.

Kaupungin taloudellinen ja toiminnallinen suorituskyky turvataan priorisoimalla tehtäviä valmiussuunnitelmien mukaisesti. Toimielimien kokoontumista sekä viranhaltijoiden ja toimielinten toimivallan siirtoa varten käytettävissä ovat valmiuslain säännökset ja kaupungin hallintosäännön määräykset:

- Valmiuslaki § 108 Kunnan hallinto: valtuuston ja hallituksen koolle kutsuminen ja päätösvalta poikkeusoloissa
- Hallintosääntö 37 a § Normaalista toimivallasta poikkeaminen ja raportointi
- Hallintosääntö 37 b § Normaalista toimivallasta poikkeavan päätösvallan käyttöön ottaminen määräajaksi kaupunginhallituksen päätöksellä

2.2 Puolustuskyky

Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus turvataan ylläpitämällä ja kehittämällä turvallisuusympäristöön suhteutettua puolustuskykyä. Suomen puolustuskyvyn kehittämisen ja ylläpidon ensisijaisena päämääränä on muodostaa ennaltaehkäisevä kynnys sotilaallisen voiman käytölle Suomea vastaan ja sotilaallisella voimankäytöllä uhkaamiselle. Tarvittaessa Suomeen kohdistuvat sotilaalliset uhat torjutaan sotilaallisia voimakeinoja käyttäen.

Valmiutta sotilaallisiin ja ei-sotilaallisiin uhkiin vastaamiseksi kehitetään osana kokonaisturvallisuuden toimintamallia viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana. Turvallisuusympäristön muutos korostaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä, jossa maanpuolustustahdolla on keskeinen merkitys.

Puolustusvoimat antaa virka-apua yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi ja yhteiskunnan muiden toimintojen turvaamiseksi sekä osallistuu pelastustoimintaan. Lisäksi puolustusvoimat auttaa estämään ja keskeyttämään terrorismirikoksia.

2.3 Sisäinen turvallisuus

Sisäisen turvallisuuden ylläpitämisellä ennaltaehkäistään ja torjutaan Suomeen ja sen väestöön kohdistuvia rikoksia, onnettomuuksia ja ympäristövahinkoja tai muita vastaavia häiriöitä ja uhkia sekä hallitaan niiden seurauksia. Tiivis yhteistyö muiden kansallisten ja kansainvälisten viranomaisten, Euroopan unionin ja muiden toimijoiden välillä kaikilla hallinnon tasoilla tukee tätä työtä.

Poliisilla, hätäkeskuksella ja pelastustoimella on keskeinen rooli sisäisen turvallisuuden asiantuntijoina ja toimijoina. Poliisin vastuulla olevan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisellä suojataan kaupungin keskeistä infrastruktuuria. Samalla ennaltaehkäistään ja torjutaan terrorismia, järjestäytyneitä ja muuta vakaa rikollisuutta ja vakavia häiriöitä. Pelastuslaitos huolehtii onnettomuuksien ehkäisystä, vastaa pelastustoiminnasta, ylläpitää ympärivuorokautista tilannekuvaa ja välittää valtakunnallisia varoituksia. Sosiaali- ja terveydenhuollon päivystysjärjestelmä ja ensihoitopalvelut tilannekeskuksineen turvaavat kaikissa olosuhteissa asukkaiden välittömän avun tarpeet sekä psykososiaalisen tuen palvelut ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollon ja majoituksen. Terveysturvallisuus- ja ympäristöviranomaiset huolehtivat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti biologisten uhkien ja öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnasta, ympäristönsuojelusta, tulvasuojelusta, tulvantorjunnasta ja patoturvallisuudesta.

Kaupungin sisäisen turvallisuuden ylläpitämisessä viranomaistoimintaa tukevat ja täydentävät järjestöt, yritykset ja vapaaehtoiset, joilla on tärkeä rooli onnettomuuksien ja rikosten ehkäisyssä, omatoimisesti suoritettavissa pelastustoimen tehtävissä ja onnettomuuksien seurausten lieventämisessä.

Poikkeusoloja varten huolehditaan väestönsuojelutehtävistä esimerkiksi pitämällä kaupungin alueella olevat väestönsuojat määräysten mukaisessa kunnossa. Kaupunkilaisten omatoimista varautumista ylläpidetään ja kehitetään siten, että heillä on riittävät valmiudet toimia oikein häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Myös vaalien ja kansanäänestysten toimittamiseen tarvittavat toimintaedellytykset turvataan kaikissa turvallisuustilanteissa.

2.4 Kaupungin talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus

Talouden, infrastruktuurin ja huoltovarmuuden turvaamisella järjestetään elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi tarvittava rahoitus ja muut resurssit. Elintärkeille toimintoille välttämättömät kotimainen ja kansainvälinen infrastruktuuri, organisaatiot, rakenteet ja prosessit turvataan.

Talouden toimivuudella tarkoitetaan väestön ja elinkeinoelämän mahdollisuuksia perustarpeiden tyydyttämiseen taloudellisen vaihdannan avulla sekä riittävän vahvaa julkisen talouden rahoitusasemaa. Kaupungin talouden toimivuus on vahvasti sidoksissa valtakunnalliseen tilanteeseen. Infrastruktuurin ylläpitämisellä tarkoitetaan niitä teknisiä rakenteita ja organisaatioita, jotka ovat välttämättömiä väestön elinmahdollisuuksille ja yhteiskunnan toimivuudelle. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat julkisen talouden toimintaedellytysten, rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusalan toiminnan turvaaminen, elintarvikehuollon toimintakyvyn turvaaminen, sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien sekä kuljetusten turvaaminen, yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen ylläpitäminen sekä merkittävien ympäristömuutosten havaitseminen, rajoittaminen ja niihin sopeutuminen.

Raision kaupungin toimivalta rajautuu pääsääntöisesti Raision alueella olevan infrastruktuurin ylläpitämiseen ja kaupungin taloudellisen toimintakyvyn ja maksuvalmiuden hoitamiseen. Kuntien lakisääteinen ja vapaaehtoinen yhteistoiminta sekä kaupungin konserniyhteisöjen toiminta asettavat kaupungille laajempia alueellisia velvoitteita. Normaaliolojen lainsäädännössä kunnille asetettuja velvoitteita arvioidaan poikkeusoloissa uudelleen keskeisten toimijoiden vaatimien taloudellisten ja henkilövoimavarojen turvaamiseksi.

Kuntalaisten perustarpeiden tyydyttämisessä korostuvat elintarvike- ja muun päivittäistavarahuollon merkitys sekä talousveden laadun varmistaminen. Vesihuollon toimintaketju turvataan kokonaisvaltaisesti puhtaan veden tuotannosta jäteveden käsittelyyn.

Päivittäistavarahuollolla varmistetaan kaikissa turvallisuustilanteissa väestön hyvinvoinnin kannalta tärkeiden elintarvikkeiden ja eräiden muiden perustarvikkeiden, kuten hygieniatuotteiden saatavuus ja joukkoruokailun toimintaedellytykset. Energian saatavuudesta huolehditaan yhteistyöllä teollisuuden kanssa. Elintärkeissä toiminnoissa välttämättömät tieto- ja viestintäjärjestelmät, digitaaliset palvelut ja tietovarannot turvataan. Tieto- ja viestintäjärjestelmien varassa olevat kriittiset toiminnot pyritään varmistamaan varavoimajärjestelmällä.

Huoltovarmuustoimenpiteillä turvataan väestön asema siltä varalta, että markkinoiden toiminta ei tuota riittävää huoltovarmuutta. Vakavimpana ulkoisena uhkana huoltovarmuudelle pidetään kriisitilannetta, jossa kansakunnan kyky tuottaa tai hankkia ulkomailta kriittisiä tuotteita ja palveluita on väliaikaisesti vaikeutunut.

Huoltovarmuuden varmistaminen on Suomessa organisoitu kattavaksi yhteistyöverkostoksi. Siinä ovat mukana talouselämän eri toimialat, valtionhallinnon eri alat sekä toimialajärjestöt. Varautuminen ulottuu läpi koko tuotantoketjun aina määrättyihin huoltovarmuuden turvaamisen kannalta tärkeitä tavaroita tai palveluja tuottaviin tuotantolaitoksiin saakka. Eri hallinnonalat sekä kaupungin konserniyhtiöt varautuvat poikkeusoloissa tarvittaviin turvaamis- ja ohjaustoimenpiteisiin. Kuntien toiminnan jatkuvuuden turvaaminen mahdollistaa myös huoltovarmuudelle kriittisten yritysten ja organisaatioiden toiminnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

2.5 Väestön toimintakyky ja palvelut

Väestön toimintakyky ja hyvinvointi turvataan ylläpitämällä keskeiset peruspalvelut. Niillä edistetään väestön itsenäistä selviytymistä kaikissa tilanteissa.

Yhteiskunnan toimivuus edellyttää sekä riittävää sosiaaliturvaa että sosiaali- ja terveystalv palveluja, jotka turvataan yhteiskunnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Häiriötilanteissa kiireellisten palvelujen tarve korostuu, koska kriisit aiheuttavat lähes aina potilaita ja avun tarvetta. Myös keskeisten koulutuspalvelujen häiriötön jatkuminen turvataan varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle. Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut ylläpitävät kansalaisten henkistä kestävyyttä ja edesauttavat kriiseistä selviytymistä.

Kansalaisten luottamus keskeisiin palveluihin ja niiden jatkuvuuteen on olennainen asia niin kriisitilanteissa kuin niihin varautumisessa.

2.6 Henkinen kriisinkestävyys

Henkisellä kriisinkestävyydellä tarkoitetaan yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan sekä kansakunnan kykyä kestää kriisitilanteiden aiheuttamat henkiset paineet ja selviytyä niiden vaikutuksilta. Hyvä henkinen kriisinkestävyys edistää kriiseistä toipumista.

Henkinen kriisinkestävyys ilmenee tahtona toimia itsenäisyyden, väestön elinmahdollisuuksien ja turvallisuuden ylläpitämiseksi kaikissa turvallisuustilanteissa. Perusta henkiselle kriisinkestävyydelle luodaan normaalioloissa. Henkistä kriisinkestävyttä ylläpidetään kasvatuksen, opetuksen, viestinnän ja kulttuuriomaisuuden suojelun avulla.

Kriisien ja häiriöiden aikana väestön henkisen kriisinkestävyyden kannalta on tärkeää pyrkiä hallitsemaan tilanteen synnyttämiä kuormitustekijöitä ja ylläpitää normaaliolojen arjen sosiaalisia ja toiminnallisia rakenteita tilanteen mahdollistamassa viitekehyksessä. Normaaliolojen elementit ylläpitävät turvallisuudentunnetta ja luottamusta tulevaisuuteen, antavat voimavaroja toimia uusissa ja muuttuvissa tilanteissa sekä nopeuttavat kriisistä ja häiriöstä toipumista.

3 Häiriötilanteiden ja uhkamallien määrittely

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia määrittelee uhkamalleihin sisältyviä häiriötilanteita, jotka muodostavat yleisen riskikartoituksen kunnan valmiussuunnitelmien pohjaksi. Alla luetellun uhkamallien häiriötilanteen muodostavat perustan Raisiossa tapahtuvien häiriötilanteiden arvioinnille. Tässä luvussa kuvattuja uhkamalleja ja häiriötilanteita täydentävät ja syventävät toimialojen, vastuualueiden ja palvelujen varautumiseen ja jatkuvuudenhallintaan liittyvät suunnitelmat ja riskiarvot.

3.1 Laajasti yhteiskuntaan vaikuttavat skenaariot ja vakavat alueelliset tapahtumat

Laajasti yhteiskuntaan vaikuttavia skenaarioita:

- Energiansaannin vakavat häiriöt
- Kybertoimintaympäristön riskit
- Laaja-alainen tartuntatautiepideemia tai pandemia
- Suomeen suoraan tai välillisesti kohdistuva turvallisuuspoliittinen kriisi
- Vakava ydinonnettomuus Suomessa tai Suomen lähialueella

Vakavia alueellisia tapahtumia:

- Vakava kemikaali- tai räjähdysonnettomuus vaarallisia aineita käsittelevässä teollisuuslaitoksessa
- Suuri merellinen onnettomuus
- Vakava lentoliikenteen, raideliikenteen tai maantieliikenteen onnettomuus
- Suuri, laajasti yhteiskuntaan vaikuttava rakennuspallo kriittisen infrastruktuurin kohteessa
- Laaja tai pitkäkestoinen vedenjakeluhäiriö tai veden saastuminen eri syistä
- Nopeasti syntyvä laaja tulva asutuskeskuksessa tai sen läheisyydessä
- Laajalle alueelle ulottuva talvimyrsky, johon liittyy pitkä pakkasjakso
- Suomeen kohdistuva terroristinen teko tai terrorismi
- Vakava henkilökoukoon kohdennettu väkivallanteko
- Isojen väkijoukkojen väkivaltainen liikehdintä
- Laajamittainen maahantulo tai väestön evakuointi

3.2 Raision kaupungin riskiarvio häiriötilanteista

Raision kaupunki varautuu koko kaupungin tasolla erityisesti seuraaviin uhkamalleihin:

1. Pitkäkestoiset sähkönjakelun häiriöt tai vesihäiriötilanteet
2. Laaja kaupunkilaisten tai kaupungin henkilökunnan sairastuminen
3. Kouluampuminen tai muu vastaava uhkatilanne koulussa
4. Suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhat
5. Elintarvikehuollon vakavat häiriöt
6. Kaukolämpöverkon rikkoutuminen väestötiheällä alueella talviaikaan
7. Tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt - kyberuhat
8. Maksuliikenteen seisautuminen pidemmäksi aikaa
9. Laaja-alainen työtaistelutoimenpide
10. Hybridiuhat ja sotilaallisen voiman käyttö

4 Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

4.1 Raision kokonaisturvallisuus

Kokonaisturvallisuus kattaa koko kaupungin ja kaupunkilaisten turvallisuuden. Raision kaupungin ja konserniyhtiöiden toiminta ja varautuminen on osa tätä kokonaisturvallisuutta. Kaupunki pyrkii omalla valmiussuunnitellullaan jatkuvuuden hallintaan eli että sen toiminnot ja palvelut voivat toimia kaikissa olosuhteissa ja tilanteissa mahdollisimman pitkään ja häiriötilanteen sattuessa palautua mahdollisimman pian ennalleen.

Kokonaisturvallisuuden näkökulma ulottaa tarkastelun myös kaupungin normaalia valmiussuunnittelua laajemmaksi kokonaisuudeksi. Väestön toimintakyky, kriisinkestävyys sekä kriisien ennaltaehkäisy ovat asioita, joihin kaupunki voi omalla toiminnallaan vaikuttaa, mutta jotka eivät suoraan liity kaupungin toimintaan yhteiskunnan palveluiden järjestäjänä. Osana valmiussuunnitelmaa on sisäisen turvallisuuden muistio, jonka tavoitteena on, että kaupunki tiedostaa asemansa osana kokonaisturvallisuutta, ymmärtää ennakoinnin merkityksen sekä osaltaan vaikuttaa kokonaisturvallisuuden mahdollisimman hyvään toteutumiseen Raisiossa.

Kokonaisturvallisuutta täydentävät konserniyhtiöiden, yhteistyöviranomaisten sekä sellaisten yritysten valmiussuunnitelmat, joiden toiminta on Raision kaupungin kannalta toimintojen kannalta elintärkeää.

4.2 Poikkeusolojen aiheuttamat muutokset tehtäviin ja päätösvaltaan

Poikkeusoloihin varautuminen perustuu valmiuslakiin. Lain 6 §:n mukaisesti valtioneuvosto toteaa yhdessä tasavallan presidentin kanssa maassa vallitsevat poikkeusolot, jolloin valtioneuvosto säättää asetuksella poikkeusolojen toimivaltuuksien käyttöönotosta. Asetus hyväksytään tai kumotaan eduskunnassa. Asetus koskee koko maata tai sen osaa ja siinä määritellään, mitkä toimivaltuudet otetaan käyttöön. Asetus voi olla voimassa enintään kuusi kuukautta.

Valmiuslain 108 §:n mukaan poikkeusoloissa valtuusto voidaan kutsua koolle välittömästi. Valtuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet valtuutetuista on läsnä. Jos valtuustoa ei saada koolle päätösvaltaisena ja painavat syyt edellyttävät välitöntä päätöksentekoa, kunnanhallituksella on oikeus päättää niistä asioista, jotka koskevat kunnan hallinnon järjestämistä, johto- ja hallintosääntöä, toimivallan siirtämistä, talousarviota ja veroja sekä muista valtuuston päätettäviksi säädetyistä asioista. Kunnanhallituksen on mahdollisimman pian saatettava edellä tarkoitetut päätökset valtuuston päätettäväksi. Kunnanhallituksen päätös on voimassa, kunnes valtuusto on päättänyt asiasta.

4.3 Varautumisen ja valmiussuunnittelun vastuut

Kuntalain mukaan kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa. Kunnanjohtaja yhdessä kunnanhallituksen kanssa vastaa myös kunnan varautumisesta ja siihen sisältyvänä valmiussuunnittelusta. Kukin viranhaltija ja työntekijä vastaavat varautumistehtävistä omiin tehtäviinsä ja omalle vastuulleen kuuluvien osin. Valmiuslain § 108 määrätään kunnan hallinnon järjestämisestä poikkeusoloissa.

Varautumissuunnitelma

Vastuu: kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus hyväksyy, kaupunginjohtaja vastaa valmistelusta.

Toimialakohtainen valmiussuunnittelu ja varautuminen

Vastuu: toimialajohtajat ja palvelualueiden johtajat

Kaupunginjohtaja valvoo suunnitelmien tekemistä ja hyväksyy suunnitelmat.

Toimintakortit

Vastuu: kaupunginjohtaja, toimialajohtajat, palvelualueiden johtajat

Kukin johtaja vastaa toimintasuunnitelmien ja toimintakorttien tekemisestä omalla toimialallaan ja vastuualueellaan.

Valmiusjohtoryhmän kokoonpano ja toiminta häiriötilanteissa

Vastuu: kaupunginjohtaja

Kiinteistökohtaiset pelastautumissuunnitelmat

Vastuu: Turvallisuuspäällikkö

Asianhallinta, asiakirjojen säilyttäminen ja arkistointi

Päätöksentekopalvelut arkistoi kaupungin varautumis- ja valmiussuunnitelmat sekä niihin liittyvät asiakirjat.

Esihenkilöiden vastuu ja vastuuhenkilöiden varallaolo

Esihenkilöiden velvollisuus on varmistaa, että kaupungin palveluksessa olevat ovat tietoisia vastuistaan ja velvollisuuksistaan mahdollisen häiriötilanteen kohdatessa. Joissakin tilanteissa vastuulliset on voitava tavoittaa myös muina kuin virallisena työaikana. Vastuuhenkilöllä on myös itsellään velvollisuus ottaa yhteyttä, mikäli hän esimerkiksi tiedotusvälineiden kautta tulee tietoiseksi häiriötilanteesta, joka voi edellyttää läsnäoloa. Kaikilla vastuullisilla tulee olla määritetty varahenkilö. Tarvittaessa kaupungin palveluksessa olevia voidaan määrätä häiriötilanteen edellyttämiin työtehtäviin tilanteen saattamiseksi normaaliksi.

4.4 Varautumisen toimenpiteet

Varautumisella tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, asiakirjoja ja muita etukäteisvalmisteluja, joilla kaupunki varautuu kokonaisturvallisuuden ylläpitoon. Varautumisessa tunnistetaan, arvioidaan ja analysoidaan kaupunkiin kohdistuvia uhkia sekä oman toiminnan haavoittuvuuksia. Lisäksi kartoitetaan ja arvioidaan olemassa olevia ja tarvittavia resursseja erilaisten häiriötilanteiden hallinnassa, suunnitellaan toimintamalleja, neuvotellaan eri yhteistyötahojen ja sidosryhmien kanssa esimerkiksi häiriötilanteiden aikaisesta tietojen välittämisestä ja yhteistoiminnasta. Varautuminen voidaan jakaa kolmeen pääosa-alueeseen, ennakointiin, operatiiviseen toimintaan ja toipumiseen.

1) Ennakointi ja suunnittelu

- Riskiarvio
- Elintärkeät toiminnot
- Ennaltaehkäisy
- Resurssiarvio
- Vastuut ja varaukset
 - Tila- ja ajoneuvovaraukset
 - VAP-varaukset puolustusvoimilta (asevelvollisuuslaki 89 §)

2) Operatiivinen toiminta

- Koulutus ja harjoittelu
- Jatkuvuudenhallinta
- Kriisijohtaminen
- Viestintä
- Varautumisen resursointi
- Dokumentointi

3) Toipuminen

- Kriisinkestävyys
- Henkinen apu
- Analyysit ja opit

4.5 Varaukset, materiaalihankinnat ja kriisibudjetti

4.5.1 Henkilö-, ajoneuvo- ja tilavaraukset

Poikkeusolojen henkilövaraukset, jolla myönnetään vapautus aseellisesta palveluksesta, tehdään asevelvollisuuslain nojalla puolustusvoimien aluetoimistoon. Varausten tekemisestä keskitetysti vastaa turvallisuuspäällikkö toimialojen ja yksiköiden tekemien ehdotusten perusteella.

Infrapalvelujen vastuulla on huolehtia tarvittavista tila- ja ajoneuvovaruksista.

Henkilö-, ajoneuvo- ja tilavaraukset tarkistetaan vuosittain.

4.5.2 Materiaalihankinnat

Väestönsuojelumateriaalihankinnat suoritetaan etukäteen vss-organisaatiota varten toimialojen valmiussuunnitelmien edellyttämällä tavalla. Vss-materiaalin hankkimisesta ja varastoinnista vastaavat kaupungin toimialat ja yksiköt.

Infrapalvelut vastaa kaupungin kriittisten toimintojen kiinteistökohtaisen ylläpidon vaatimien sähkö-, lämpö- ja vesihuollon koneiden ja laitteiden hankkimisesta ja toimintakunnossa pitämisestä.

4.5.3 Kriisibudjetti

Häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa Raision kaupungille laaditaan tarvittaessa kriisibudjetti, jonka lähtökohtana on kaupungin normaaliolojen talousarvio. Kriisibudjetin hyväksyy valtuusto, jollei valmiuslain 108 §:n säännöksistä muuta johdu. Kriisibudjetilla valmistaudutaan voimavarojen kokoamiseen ja uudelleensuuntamiseen kaupungin elintärkeiden toimintojen ylläpitämistä varten.

4.6 Koulutussuunnitelma

Raision kaupungin henkilöstön valmius toimintaan häiriö- ja poikkeusoloissa varmistetaan riittävän koulutuksen ja harjoittelun avulla.

Normaalioloissa koulutetaan johtavat viranhaltijat, kriittisten toimintojen esihenkilöt ja varattu erityishenkilöstö. Henkilökuntaa informoidaan mm. työpaikkakokouksissa varautumisesta, valmiussuunnittelusta, riskienhallinnasta ja työturvallisuudesta.

Varautumiskoulutusta ja muuta soveltuvaa koulutusta järjestävät ja toteuttavat muun muassa Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Pelastusopisto, Varsinais-Suomen pelastuslaitos, puolustusvoimat, vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt, reserviläisjärjestöt ja Suomen Punainen Risti. Kaupunki voi tarpeen mukaan järjestää myös omaa koulutusta.

Raision kaupunki osallistuu aktiivisesti erityyppisiin valmiusharjoituksiin, joita järjestävät mm. aluehallintovirasto, pelastuslaitos ja Pelastusopisto. Tarvittaessa kaupunki voi järjestää myös omia sisäisiä harjoituksia.

5 Kriisijohtaminen

5.1 Kaupungin kriisijohtamisen yleiset periaatteet ja toimivallan käyttö

Johtaminen häiriötilanteissa perustuu toimivaltaisen viranomaisen toimintaan. Kaupunginjohtajan vastuulla on toimivaltaisen viranomaisen tueksi tarvittavan yhteistoiminnan järjestäminen ja muiden viranomaisten toiminnan käynnistäminen, kokonaisuuden hallinta sekä päätöksenteon ja taloudellisten resurssien varmistaminen.

Kaupungin johtamisjärjestelmä pyritään aina pitämään mahdollisimman pitkälle normaaliolojen mukaisena. Normaaliolojen häiriö- ja erityistilanteissa kaupungin toimialat ja yksiköt vastaavat tehtäviensä hoitamisesta ja sen vaatimasta johtamis- ja ratkaisutoiminnasta.

Sellaisissa normaaliolojen häiriötilanteissa, joissa useiden toimijoiden yhteistoiminta on tärkeätä, pyritään kaupungin kokonaisedun toteutumiseen ja häiriön vaikutusten vähentämiseen tarvittaessa myös uudelleensuuntaamalla kaupungin ja kaupunkikonsernin henkilöstö- ja muita voimavaroja tilanteen vaatimalla tavalla. Kunnan hallinnosta ja päätöksenteosta poikkeusoloissa on säädetty valmiuslaissa.

5.2 Normaalista toimivallasta poikkeaminen

Raision kaupungin hallintosäännön 37 a §:n mukaisesti hallintosäännön toimivaltamääräyksistä voidaan poiketa välttämättömän syyn vuoksi. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvat uhat sekä elintärkeiden palveluiden keskeytymisen, talouteen, kiinteistöihin, muuhun omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvat uhat, jotka aiheuttavat välittömän vaaran tai muun vakavan toiminnallisen tai taloudellisen riskin.

Kaupunginjohtaja voi käyttää normaalista toimivallasta poikkeavaa päätösvaltaa kaupungin palvelujen turvaamiseksi ja tilanteen normalisoimiseksi välttämättömän syyn vuoksi. Toimialajohtaja voi käyttää normaalista toimivallasta poikkeavaa päätösvaltaa kaupungin palvelujen turvaamiseksi ja tilanteen normalisoimiseksi omalla toimialallaan välttämättömän syyn vuoksi, ellei kaupunginjohtaja pääätä asiasta. Kaupunginhallitukselle tulee raportoida tällaisista päätöksistä.

Hallintosäännön 37 b §:n mukaisesti kaupunginhallitus voi vahvistaa kaupunginjohtajan ja toimialajohtajan normaalista poikkeavan päätösvalan määräajaksi edellä mainitun välttämättömän syyn vuoksi. Kaupunginhallitus voi vahvistamisen sijaan sekä ennen määräajan päättymistä todeta, ettei normaalista toimivallasta poikkeavan päätösvalan käytölle ole enää perusteita.

5.3 Valmiusjohtoryhmä

Kriisijohtamista varten Raision kaupungissa on valmiusjohtoryhmä, jonka kokoonpanosta ja toiminnasta vastaa kaupunginjohtaja.

Mikäli häiriötilanne edellyttää, muodostetaan valmiusjohtoryhmä, joka johtaa toimintaa kaupungin alueella sekä sosiaali- ja terveystoimen osalta Raision-Ruskon yhteistoiminta-alueella 31.12.2022 asti. Raision valmiusjohtoryhmän muodostavat kaupunginjohtaja, kaupungin johtoryhmä, mahdollinen aluepelastuslaitoksen edustaja sekä muut kaupunginjohtajan erikseen määräämät henkilöt.

Valmiusjohtoryhmä kokoontuu myös normaalioloissa säännöllisesti ja vastaa osaltaan valmiussuunnitelmien ja varautumisen ajantasaisuudesta.

Valmiusjohtoryhmän sekä muiden keskeisten henkilöiden yhteystiedot on koottu häiriötilanteiden pikasuunnitelmaan (salainen).

5.4 Viestintä ja tilannekuva häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Häiriötilanteista tulee aina tiedottaa asiaan liittyviä tahoja ja vastuullisia. Sisäisen tiedotuksen on toimittava kaikissa häiriötilanteissa. Useimmissa tapauksissa on myös tiedotettava mahdollisimman nopeasti kaupunkilaisia. Tiedottamista voi tapahtua myös viranomaisilta (poliisi,

aluepelastuslaitos, aluehallintovirasto, ELY- keskus, puolustusvoimat) kaupungille tai kaupungilta viranomaisille. Lisäksi tiedottaminen on usein tarpeellista myös eri toiminnoista vastaaville yhtiöille, kuntayhtymille sekä naapurikunnille.

Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa ihmisten tiedon tarve kasvaa ja odotukset viranomaisten viestintää kohtaan saattavat muodostua hyvin korkeiksi. Pääsääntönä on, että mitä nopeammin ja avoimemmin viranomainen tiedottaa, sitä vähemmän perättömät tai harhaanjohtavat väitteet ja haitalliset huhut leviävät.

Sellainen häiriötilanne, joka oleellisesti vaikuttaa kaupungin palveluiden saatavuuteen tai toimintaan, aiheuttaa vaaratilanteen tai kasvattaa vaaratilanteen syntymisen riskiä, sulkee merkittävästi liikenneyhteyksiä, johtaa evakuointiin, on julkiselta huomioarvoltaan suuri tai on omiaan aiheuttamaan järkytystä tai pelkoa kaupunkilaisissa on välittömästi saatettava kaupunginjohtajan ja toimialajohtajan tietoon. Kaupungin johdon on viipymättä informoitava asiasta johtavia luottamushenkilöitä huomioiden kuitenkin häiriötilanne ja sen edellyttämät velvoitteet. Sisäisellä tiedotuksella on myös varmistettava tarpeellinen kaupungin työntekijöiden informointi.

Toimialakohtaisissa suunnitelmissa on varmistettava tarpeellisten yhteystietojen olemassaolo ja niiden päivittäminen. Myös ulkoisen tiedottamisen osalta toimialakohtaisissa suunnitelmissa on huomioitava tarpeellisten tahojen yhteystiedot.

Kaupungin asukkaiden ja palvelunkäyttäjien tiedottamisesta päätetään tapauskohtaisesti erillisen kriisiviestintäohjeen mukaisesti. Pääsääntö on, että yleinen tiedotus hoidetaan normaaliolojen mukaisesti kaupungin verkkosivujen, virallisten some-kanavien, palvelupisteiden, käytössä olevien muiden sähköisten tiedotuskanavien sekä tiedotusvälineiden kautta.

Mikäli normaalit tiedotuskanavat eivät esimerkiksi sähkökatkoksen vuoksi toimi, pyritään tarvittavaa tietoa jakamaan väliaikaisilla ilmoitustauluilla kaupungintalon, kirjaston sekä muiden palvelupisteiden pääovien läheisyydessä.

6 Ylläpidettävät toiminnot eri tilanteissa

Ydintoimintojen analyysi jaottelee toiminnot neljään eri luokkaan ylläpitovelvoitteen perusteella:

1. Toiminnot jotka varmistetaan kaikissa olosuhteissa
2. Toiminnot, jotka varmistetaan mahdollisimman pitkään
3. Toiminnot, jotka voidaan lyhytkestoissa tilanteissa keskeyttää tai vähentää
4. Toiminnot, joista voidaan pitkäkestoissa tilanteissa luopua tai vähentää

Ohessa on lueteltu keskeisimmät kaupungin toiminnot ja niistä vastaavat henkilöt. Lähtökohtaisesti lakisääteiset tehtävät varmistetaan kaikissa olosuhteissa, ellei häiriötilanne tai poikkeusolot aiheuta pakottavaa syytä (force majeure) toiminnan lopettamiseksi. Muista toiminnoista resurssia voidaan siirtää tarpeen mukaan tilanteesta riippuen.

1. Toiminnot, jotka varmistetaan kaikissa olosuhteissa	
Sosiaali- ja terveystoimiala Henkeä ja terveyttä uhkaavien (akuutti) hoito Hoidon piirissä olevien ruuan, lääkkeiden ja välttämättömien hoitotarvikkeiden jakelu Säännöllisen ympärivuorokautisen avun piirissä olevien hoito Kiireellinen lastensuojelu Kriittiset yhteydet ja potilastietojärjestelmät Vainajien kylmäsäilytys Sähköjakelu kriittisiin pisteisiin (päivystys, vuodeosasto ym.)	Sosiaali- ja terveysjohtaja Johtava ylilääkäri, johtava hoitaja Hoito- ja vammaispalvelujen johtaja Perhe- ja sosiaalipalvelujen palveluiden johtaja Johtava ylilääkäri Johtava ylilääkäri, hoito- ja vammaispalvelujen johtaja
Elinvoima- ja kilpailukykytoimiala Ympäristöterveydenhuolto, veden laatu, jaettavan ruuan laatu (laki) Välttämättömät infran ja tilapalveluiden kunnossapito- ja korjaustoiminnot Kokopäivähoidon ruuan valmistus laitoksissa ja ruuan toimitus, evakuoinnissa avustaminen Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ruokapalvelut Johtokeskuksen muonitus	Kaupunginjohtaja, kaupunkikehitysjohtaja, tekninen johtaja Ympäristöpäällikkö Kaupungininsinööri Kiinteistöpäällikkö Ruokapalvelupäällikkö
Sivistys- ja vapaa-aikatoimiala Varhaiskasvatus Vuorohoito Perusopetus Esiopetus (ainakin osittain)	Sivistysjohtaja Varhaiskasvatusjohtaja
Konsernipalveluyksikkö Johtokeskuksen toiminta Viestintä Vaalit Päätöksenteko Tiedonkulun edellytykset, tietoverkot ja tietojärjestelmät Välttämättömän rahoituksen ja maksuliikenteen toimivuus Työntekijöiden palkanmaksu Taloussuunnittelu (mm. kriisibudjetti)	Kaupunginjohtaja Viestintäjohtaja Hallintojohtaja Tietohallintojohtaja Talousjohtaja Henkilöstöjohtaja, talousjohtaja Talousjohtaja

2. Toiminnot, jotka varmistetaan mahdollisimman pitkään	
Sosiaali- ja terveystoimiala Taloudellinen tuki siitä riippuvaisille Säännölliset lääkkeet Rokotukset	Sosiaali- ja terveysjohtaja
Elinvoima- ja kilpailukykytoimiala Lukion ruokapalvelut Henkilöstöruokailupalvelut	Ruokapalvelupäällikkö
Sivistys- ja vapaa-aikatoimiala Lukio Kerho- ja puistotoiminta Nuorisopalvelut Liikuntapalvelut Kirjasto Museo Raisio-opisto	Sivistysjohtaja Varhaiskasvatusjohtaja Liikunta- ja nuoristoimen johtaja Kirjasto- ja kulttuuritoimen johtaja Raisio-opiston johtaja
Konsernipalveluyksikkö Maksuliikenne ja rahoitus	Talousjohtaja
3. Toiminnot, jotka voidaan lyhytkestoisissa tilanteissa keskeyttää tai vähentää	
Sosiaali- ja terveystoimiala Kaikki ennaltaehkäisevä toiminta Kuntouttavat palvelut Vanhustenhuollon tukipalvelut Kaikki muu kuin sairaanhoidon akuuttihoito Maksuliikenne	Sosiaali- ja terveysjohtaja
Elinvoima- ja kilpailukykytoimiala Ruuan toimitus, esimerkiksi kun koulutyö tai ennalta ehkäisevä toiminta keskeytetään Elinkeinopalvelut Kaavoitus, lupapalvelut, erityisasiantuntijat	Tekninen johtaja, kaupunkikehitysjohtaja Ruokapalvelupäällikkö Kaupunkikehitysjohtaja
Sivistys- ja vapaa-aikatoimiala Liikuntatilat Uimahalli Kirjasto Liikuntapaikkojen hoito	Sivistystoimenjohtaja Nuoriso- ja liikuntatoimen johtaja
Konsernipalveluyksikkö Lakipalvelut Asiakirja- ja asianhallinta Henkilöstöpalvelut Tietoverkkojen käytön rajoittaminen	Kaupunginjohtaja Hallintojohtaja Henkilöstöjohtaja Tietohallintojohtaja

4. Toiminnot, joista voidaan pitkäkestoissa tilanteissa luopua tai vähentää	
Sosiaali- ja terveystoimiala Kiireettömiä palveluita Osa vanhustenhuollon tukipalveluista (suihkutus, saattaminen) Päihdehuollon avopalvelut Mielenterveyshoidon terapiat Ei-akuutti suun terveydenhuolto Ei terveyttä uhkaavien hoitotarvikkeiden ilmaisjakelu	Sosiaali- ja terveysjohtaja
Elinvoima- ja kilpailukykytoimiala Puistojen ja viheralueiden hoito Kunnallistekniikan rakentaminen Venesataman toiminnot Maankäyttö ja mittaus toiminta Elinkeinopolitiikka Lukion ruokapalvelut	Tekninen johtaja, kaupunkikehitysjohtaja Kaupungininsinööri Maankäyttöjohtaja Kaupunkikehitysjohtaja Ruokapalvelupäällikkö
Sivistys- ja vapaa-aikatoimiala Lukio Nuorisopalvelut Liikuntapalvelut Työväenopisto Museo Muut ei lakisääteiset palvelut	Sivistysjohtaja
Konsernipalvelut Strateginen johtaminen Ystävyyskaupunkitoiminta Kunta-, seutu- ja alueyhteistyön kehittäminen Markkinointi, suhdetoiminta ja edustus	Kaupunginjohtaja Hallintojohtaja Viestintäjohtaja

7 Yhteistoiminta viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa

7.1 Viranomaisten vastuulla tapahtuva toiminta

Kaupungin keskeiset yhteistoimintaviranomaiset ovat aluepelastuslaitos ja poliisilaitos. Puolustusvoimien toimintaa mahdollisesti tukeva osuus tulee käyttöön viranomaisen virka-apumenettelyn kautta. Aluepelastus- ja poliisilaitos voivat viranomaisina esittää virka-apupyynnön puolustusvoimille lisäresurssien saamiseksi. Tällöin virka-aputoiminta on pyytäneen viranomaisen vastuulla ja sen johdossa tapahtuvaa toimintaa.

7.1.1 Aluepelastuslaitoksen toiminta

Aluepelastuslaitoksen perustehtäviin kuuluvat ihmisten, omaisuuden, eläimien ja ympäristön pelastaminen ja suojaaminen sekä onnettomuuksien ennaltaehkäisy ja turvallisuuskulttuurin edistäminen. Aluepelastuslaitos vastaa pelastustoimen väestönsuojelusta ja tarvittavien evakuoitien johtamisesta.

Pelastustoimintaan kuuluvat:

- hälytysten vastaanottaminen
- väestön varoittaminen
- uhkaavan onnettomuuden torjuminen
- onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen
- tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen.

Aluepelastuslaitos vastaa kohdissa 1-5 mainittuihin tehtäviin liittyvistä johtamis-, viestintä-, huolto- ja muista tukitoiminnoista. Aluepelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaativat kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi, eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi.

Kunta osallistuu aluepelastuslaitoksen evakuointi- ja öljyntorjuntasuunnitelmien laatimiseen ja niiden edellyttämiin valmisteluihin normaalioloissa.

Alueen pelastustoimi päättää palvelutasostaan neljän vuoden jaksoissa laadittavassa palvelutasopäätöksessä. Päätöksessä selvitetään alueella esiintyvät uhat, arvioidaan niistä aiheutuvat riskit, määritellään toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Päätöksen valmistelun yhteydessä aluepelastuslaitos kuulee alueen kuntia.

Valmiuslain 120 §:n mukaan poikkeusoloissa väestön suojaamiseksi ja väestönsuojelun johtamisen tehostamiseksi pelastustoimen viranomaiset ja kunnat perustavat johtokeskuksia sekä sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä tai muita näihin rinnastettavia, väestön suojaamiseksi välttämättömiä tehtäviä varten väestönsuojelumuodostelmia.

Aluepelastuslaitoksen ja Raision kaupungin yhteistoiminnassa keskeistä on kaupungin ja aluepelastuslaitoksen välinen ilmoitus- ja suunnittelujärjestelmä sekä menettelytavat, joiden tarkoituksena on tukea kunnan johtamisprosessia ja tilannetietoisuuden luomista arjen häiriötilanteista (normaaliolojen häiriötilanteet) ja poikkeusoloista selviytymisessä.

7.1.2 Poliisin toiminta

Poliisin tehtävänä on

- oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen
- yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen
- rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.

Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa. Poliisin on suoritettava myös muut sille erikseen säädetyt tehtävät ja annettava jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua.

Yleistä järjestystä ja turvallisuutta ylläpitämällä pyritään torjumaan ja estämään ennakolta oikeudenloukkauksia ja häiriöitä. Jo tapahtuneet häiriöt pyritään poistamaan ja selvittämään mahdolliset oikeudenloukkaukset. Liikenneturvallisuudesta huolehtiminen on osa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä.

Raision kaupunki varmistaa säännöllisin tapaamisin yhteistoiminnan ylläpitämisen poliisin kanssa.

7.2 Muut julkiset toimijat ja yritykset

Seuraavat julkiset toimijat ja yhtiöt vastaavat alueen keskeisimmistä elintärkeistä toiminnoista Raision kaupungin rinnalla

1. Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (erityissairaanhoido)
2. Erytishuoltopiirin kuntayhtymä (vammaishuolto)
3. Raision Vesi Oy (kaupungin vesihuolto)
4. Ky Raision-Naantalin vesilaitos (vedenvälitystoiminta Raisioon ja Naantaliin)
5. Turun Seudun Vesi Oy (raakaveden tuottaminen)
6. Turun Seudun Puhdistamo (jäteveden puhdistaminen)
7. Turun Seudun Energia (kaukolämmön tuotanto)
8. Turku Energia (kaukolämpöverkosto ja kaukolämmön siirto)
9. Caruna Oy (sähkönsiirto)
10. Tele- ja tietoliikenneoperaattorit: Elisa Oyj, Telia Finland Oyj, DNA Oyj, Suomen Erillisverkot (tietoverkot)
11. Raision Vuokra-asunnot Oy (vuokra-asunnot Raision alueella)

7.3 Yhteistoiminta kolmannen sektorin kanssa

Häiriötilanteissa myös kolmannen sektorin toiminta voi muodostua keskeiseksi tilanteen hoitamisen kannalta. Järjestöjen kanssa voidaan sopia vapaaehtoisten verkoston muodostamisesta erilaisia tilanteita varten. Kunkin toimijan kanssa läpikäydään erikseen yhteistoiminnan mahdollisuudet ja tarpeen mukaan sovittavasta yhteistyöstä tehdään valmiussuunnitelmaan liitettävät muistiot.

Onnettomuuksien ja muiden yleistä turvallisuuden tunnetta järkyttävien tapahtumien yhteydessä asianosaiset hakeutuvat usein omatoimisesti kirkon puoleen avun ja tuen saamiseksi. Seurakunnan järjestelymahdollisuuksista ja kunnan varautumista edistävästä tuesta sovitaan seurakunnan ja kaupungin välillä.

Varautumisen kannalta keskeisimmät kolmannen sektorin toimijat Raisiossa ovat:

1. Suomen Punainen Risti (SPR)
2. Raision seurakunta
3. Vapepa järjestöt

Liitteet

Kaikki liitteet ovat salassa pidettäviä. Peruste: JulkL (621/1999) 24 § 1 mom. 7-8 kohdat.

Kriisiviestintäohje

Sisäisen turvallisuuden muistio

Evakuointisuunnitelma

Toimiala-, vastuualue- ja palvelukohtaiset valmius- ja jatkuvuussuunnitelmat

Lähteet

Lainsäädäntö:

Kuntalaki (410/2015)

Valmiuslaki (1552/2011)

Pelastuslaki (379/2011)

Terveysturvallisuuslaki (763/1994)

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)

Muut:

Raision kaupungin hallintosääntö, strategia, konserniohje, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje, muut sisäiset henkilöstö- ja riskienhallinnan ohjeet

Korhonen ja Ström 2012. Pelastusopisto. Kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan malli.

https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/2017/02/34760_kunnan_valmiussuunnitelman_yleisen_osan_malli_ja_ohje_sen_kayttoon_netti.pdf

Kuntaliitto. Kunnan varautumisen johtaminen. 2020. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2020/2071-kunnan-varautumisen-johtaminen>

Sisäministeriö. Suomen kansallinen riskiarvio 2018. Sisäministeriön julkaisuja 2019:5.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161332>

Turvallisuuskomitea. Kokonaisturvallisuuden sanasto 2017. https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/02/Kokonaisturvallisuuden_sanasto.pdf

Turvallisuuskomitea. Suomen Kyberturvallisuusstrategia 2019.

<https://turvallisuuskomitea.fi/suomen-kyberturvallisuusstrategia-2019/>

Valtioneuvoston periaatepäätös 2.11.2017. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia.

<https://turvallisuuskomitea.fi/yhteiskunnan-turvallisuusstrategia-2017/>

Valtioneuvosto 2021. Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:48. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163149>

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2021-2024.

https://www.vspelastus.fi/sites/default/files/atoms/files/palvelutasopaatos_2021-2024.pdf